

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 kwietnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Jerzy Grubba

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

SSN Eugeniusz Wildowicz

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

Protokolant Kinga Sternik

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Roberta Tarsalewskiego
w sprawie **M. Z.**

skazanego z art. 148 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 10 kwietnia 2024 r.,

kasacji wniesionej przez obrońcę

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 5 stycznia 2023 r., sygn. akt II AKa 367/22,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 19 maja 2022 r., sygn. akt XII K 220/20,

**na podstawie art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k uchyła zaskarżony wyrok i
przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do
ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 19 maja 2022 r, sygn. akt XII K 220/20 Sąd Okręgowy w Warszawie uznał oskarżonego M. Z. za winnego dokonania zarzucanych mu przestępstw określonych w art. 148 § 1 k.k. i art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., za które skazał go, wymierzając karę łączną dożywotniego pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji obrońcy oskarżonego, wyrokiem z dnia 5 stycznia 2023 r., sygn. akt II AKa 367/22, Sąd Apelacyjny w Warszawie utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Kasację od wyroku Sądu odwoławczego wniósł obrońca skazanego, zaskarżając go na korzyść M. Z. oraz zarzucając rażące naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść orzeczenia, tj.:

„1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 7 k.p.k. tj. nieprzeprowadzenie prawidłowej kontroli odwoławczej i zaakceptowanie dowolnej oceny dowodów Sądu I instancji, co skutkowało nie stwierdzeniem naruszenia art. 7 k.p.k., poprzez:

- brak odniesienia się w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku do kwestii śladów biologicznych oskarżonego, których nie zabezpieczono w lokalu ani na ciele pokrzywdzonej;

- zaakceptowanie ustaleń Sądu Okręgowego w zakresie monitoringu poprzez uznanie, że monitoring poza fragmentem z udziałem oskarżonego nie miał znaczenia dla poczynienia ustaleń w sprawie;

2. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. tj. nierozważenie wszystkich wniosków, twierdzeń i zarzutów wskazanych w środku odwoławczym, poprzez nie odniesienie się do zarzutu:

- braku ujawnienia śladów biologicznych oskarżonego na rzeczach znalezionych na ulicy [...].;

- wskazującego, że oskarżony po zabójstwie podejmował próby wejścia do lokalu poprzez wybranie numeru mieszkania na domofonie;

- wniosków biegłego sądowego A.K., która podała szacunkowy czas zgonu ofiary, z których to danych wynika, że w momencie zgonu ofiary oskarżony był w swoim miejscu zamieszkania;
- kwestii braku zabezpieczenia monitoringu na drugiej klatce schodowej;
- relacji świadka A. B. z ofiarą, w tym w szczególności w okresie poprzedzającym zdarzenie w relacji do zeznań świadków U. K. , M. K. i M. N. ;
- zabezpieczenia u świadka A. B. bezpośrednio po zdarzeniu rzeczy, na których znajdowały się ślady krwi;
- zagubienia przez Policję próbki materiału porównawczego pobranego od A. B. ;

1. art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 170 § 1 p. 5 kpk poprzez:

- oddalenie przez Sąd wniosku dowodowego w postaci badania oskarżonego wariografem;
- oddalenie przez Sąd wniosku dowodowego w zakresie zwrócenia się o dokonanie rozpytania właścicieli sąsiednich lokali;

3. z ostrożności procesowej na podstawie art. 438 pkt 4 kpk zarzucam rażąco niewspółmierność kary poprzez orzeczenie kary dożywotniego pozbawienia wolności”.

Mając na uwadze powyższe, skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na kasację Prokurator Prokuratury Regionalnej w Warszawie wniósł o oddalenie kasacji jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się skuteczna w tym znaczeniu, że wobec ujawnienia się bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k., związanej z wadliwie ukształtowanym składem Sądu II instancji, doprowadziła do uchylenia zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W ocenie Sądu Najwyższego wadliwość zaskarżonego wyroku związana z bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., dotyczy zasiadających w tej sprawie w składzie Sądu Apelacyjnego w Warszawie sędziów SSA X.Y. oraz SSO (del.) Y.Y.. Sędziowie ci zostali już poddani przez Sąd Najwyższy wielokrotnie testowi bezstronności i niezależności, a wyniki tych testów były w obu przypadkach negatywne. Ocenę tę podziela także Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu w sprawie II KK 297/23.

Sąd Najwyższy odwołuje się w tym zakresie do uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA-I-4110-1/20, podkreślając, że wykładnia prawa zawarta w tej uchwale jest obowiązująca i w myśl art. 87 ust. 1 ustawy o SN Sąd Najwyższy pozostaje nią związany jako zasadą prawną. Sędziów tego Sądu nie może zatem zwolnić z obowiązku jej przestrzegania żadna subiektywna czy inna okoliczność, w tym zgłoszone do uchwały zdanie odrębne, czy interes w korzystnej dla sędziego, a odmiennej wykładni przepisu art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. Związani uchwałą trzech Izb Sądu Najwyższego pozostają co oczywiste także sędziowie Sądu Najwyższego orzekający w innych niż Izba Karna izbach tego Sądu.

Oczywistym jest też, że niczego w tym zakresie nie może zmienić wskazywany niekiedy wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 kwietnia 2020 r., U 2/20, OTK-A 2020, poz. 61, skoro jego rozstrzygnięcie nie należy do zawartego w art. 188 Konstytucji RP katalogu orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego (por. m.in.: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 5 kwietnia 2022 r., III PZP 1/22; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Tylko zaś te orzeczenia z mocy art. 190 ust. 1 Konstytucji RP uzyskują moc powszechnie obowiązującą. Powołane orzeczenie Trybunału, wydane w sprawie U 2/20, stanowiące z powodu swej wadliwości co najwyżej niewiążący wyraz określonych poglądów prawnych co do wykładni konkretnych przepisów nie uzyskało zatem ani mocy powszechnie obowiązującego orzeczenia, a więc co oczywiste nie mogło uchylić uchwały trzech połączonych Izb SN (BSA I-4110-1/20), ani też nie zawiera argumentacji zasługującej na uwzględnienie.

Jak wynika z treści uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego „Nienależyta obsada sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. [...] zachodzi także wtedy, gdy w składzie sądu bierze udział osoba powołana na urząd sędziego w sądzie

powszechnym albo wojskowym na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, jeżeli wadliwość procesu powoływania prowadzi, w konkretnych okolicznościach, do naruszenia standardu niezawisłości i bezstronności w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.”

W odniesieniu do sędziów sądów powszechnych wadliwość procedury nominacyjnej nie powoduje zatem wprowadzie automatycznie, że sąd z udziałem sędziego powołanego w takiej procedurze jest sądem nienależycie obsadzonym w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Jeżeli jednak ujawnione zostaną przez strony albo staną się Sądowi Najwyższemu znane z urzędu okoliczności wskazujące na wątpliwości co do bezstronności sędziego rozwiązać je może albo potwierdzić szczegółowe ich badanie, do którego Sąd Najwyższy jest uprawniony i zobowiązany zarazem.

Stanowisko to znalazło swoje wzmocnienie w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, dotyczącej statusu Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2018, poz. 3; dalej: „ustawa nowelizująca KRS”), w której trafnie stwierdzono, że nie jest ona już organem tożsamym z organem konstytucyjnym, którego skład i sposób wyłaniania reguluje Konstytucja RP, w szczególności w art. 187 ust. 1.

Podobne stanowisko zajął także w tym zakresie Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej ETPCz) w sprawie Reczkowicz p. Polsce, podkreślając, że zmiana ustawy o KRS praktycznie usunęła nie tylko dotychczasowy system przedstawicielski, ale także gwarancje niezależności sądownictwa w tym zakresie, co w rezultacie umożliwiło władzy wykonawczej i ustawodawczej bezpośrednią lub pośrednią ingerencję w procedurę powoływania sędziów, z której możliwości te władze skorzystały (pkt 274 wyroku z dnia 22 lipca 2021 r., skarga 43447/19; HUDOC). Do podobnych wniosków doszedł ETPC w wyroku Wielkiej Izby z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie Grzęda przeciwko Polsce (skarga nr 43572/18).

Brak bezstronności i niezawisłości sądu, w składzie którego zasiadał sędzia sądu powszechnego, który uzyskał nominację w wadliwym procesie przed Krajową Radą Sądownictwa od 17 stycznia 2018 r., należy ustalić *in concreto* w odniesieniu do każdego z sędziów z osobna (por. uchwała Sądu Najwyższego w sprawie I KZP 2/22). Potrzebę i zasadność przeprowadzania testu bezstronności potwierdził jak dotąd Sąd Najwyższy w kilkudziesięciu zapadłych orzeczeniach stwierdzających zarówno naruszenie standardu bezstronności w odniesieniu do niektórych sędziów sądów powszechnych powołanych z udziałem wadliwie ukształtowanej KRS, jak też nie dopatrując się uchybień z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k. w odniesieniu do innych sędziów poddanych testowi bezstronności (m.in. w sprawach III KK 193/20; II KK 206/21; III KK 375/21; III KK 404/21; II KK 489/21; II KK 505/21; II KO 111/21; II KS 32/21; III KS 26/22; II KK 23/22; III KK 39/22; II KK 55/23; II KK 74/22; II KK 119/22; II KK 192/22; II KK 469/22; V KK 562/22; II KK 571/22; II KK 607/22; II KK 614/22; V KK 17/23; III KK 60/23; III KK 109/23; III KK 185/23; II KK 124/23; III KK 239/23; II KK 287/23; II KK 288/23; II KK 296/23; II KK 363/23; III KK 471/23).

Z dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika, że oprócz wadliwości samego procesu nominacyjnego sędziego, istotną rolę w tej ocenie powinny odgrywać m.in.: równoczesność (lub zbliżony czas) uruchomienia drogi awansowej z objęciem ważnego stanowiska w administracji sądowej w drodze arbitralnej decyzji Ministra Sprawiedliwości, utajnienie obrad KRS w zakresie danej kandydatury, jednoznacznie negatywna opinia zgromadzenia ogólnego sędziów, porównanie osiągnięć zawodowych kandydata z doświadczeniem zawodowym i poparciem środowiska dla kontrkandydatów, fakt uzyskania nominacji na stanowiska funkcyjne pozostające w dyskrecjonalnej kompetencji władzy politycznej, udział w pracach gremiów powiązanych z władzą polityczną zmierzającą do ograniczenia niezawisłości sądów, wykonywanie określonych zadań lub funkcji na podstawie arbitralnych decyzji tak działającej władzy politycznej, co obejmuje również tzw. delegacje ministerialne, dodatkowe zatrudnienie w jednostkach bezpośrednio podporządkowanych władzy politycznej, charakter sprawy, do której rozstrzygnięcia ukształtowano dany skład sądu, a także działalność publiczna i wypowiedzi danego sędziego, wykraczające poza gwarantowane przez Konstytucję RP ramy udziału w debacie publicznej, a wskazujące na zaangażowanie w realizację określonych celów

politycznych władzy wykonawczej (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 października 2022 r., II KS 32/21; z dnia 30 maja 2023 r., II KK 23/22; z dnia 14 czerwca 2023 r., II KK 489/21, z dnia 12 grudnia 2023, II KK 74/22, z dnia 21 grudnia 2023., II KK 287/23).

Negatywną ocenę realizacji standardów bezstronności przez SSA X.Y. przedstawił Sąd Najwyższy w wyroku z 12 grudnia 2023 r., II KK 74/22, a następnie podobnie negatywnie w wyrokach: z 20 grudnia 2023 r., II KK 76/23; oraz z 8 lutego 2024 r., II KK 296/23, a także z 4 kwietnia 2024 r., II KK 368/22. Wskazane tam oceny i podniesione okoliczności pozostają aktualne także w niniejszej sprawie. Zasadnym pozostaje zatem wskazanie w sposób syntetyczny na następujące okoliczności dotyczące w/w sędziego:

1. decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 czerwca 2018 r. powierzono jej z dniem 1 lipca 2018 r. obowiązki sędziego Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, na okres sześciu lat;
2. sędzia X.Y. decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 sierpnia 2018 r. została delegowana do pełnienia obowiązków sędziego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie od dnia 1 września 2018 r. do dnia 28 lutego 2019 r.;
3. decyzją Ministra Sprawiedliwości z dnia 27 lutego 2019 r. delegację przedłużono od dnia 1 marca 2019 r. na czas nieokreślony;
4. sędzia X.Y. uzyskała nominację na stanowisko Sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie w wyniku konkursu ogłoszonego w Monitorze Polskim z 2018 r., poz. 323. Do tego postępowania konkursowego na 20 wolnych stanowisk sędziowskich przystąpiło w sumie 30 osób, z czego uchwałę o przedstawieniu Prezydentowi RP wniosku o powołanie do pełnienia urzędu sędziego sądu apelacyjnego podjęto wobec 14 osób, zaś uchwałę o nieprzedstawieniu kandydatów również wobec 14 osób (dwie osoby wycofały swoje kandydatury). Jak wynika z uzasadnienia uchwały KRS z dnia 8 listopada 2019 r., Sędzia X.Y. uzyskała ocenę bardzo dobrą od sędziego oceniającego jej dorobek orzeczniczy, zaś zespół oceniający KRS jednogłośnie rekomendował jej kandydaturę. Wśród 14 osób objętych rekomendacją KRS znalazły się osoby ocenione pozytywnie przez sędziów ewaluujących ich dorobek orzeczniczy, natomiast KRS jednocześnie nie rekomendowała kilku osób, które uzyskały oceny wyższe – wyróżniające;

5. Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów Apelacji Warszawskiej w uchwale wskazało, że odracza opiniowanie kandydatów w konkursach na wolne stanowiska sędziowskie. Z powszechnie dostępnych informacji wynika, że Zgromadzenie to podjęło w dniu 26 czerwca 2019 r. uchwałę o odroczeniu opiniowania kandydatów do awansu przystępujących do konkursów ogłoszonych w 2018 i 2019 r. Sędzia X.Y. nie uznała powyższego za okoliczność wpływającą na swój udział w dalszej procedurze konkursowej;
6. Krajowa Rada Sądownictwa wydała uchwałę nr [...] z dnia 8 listopada 2019 r., w której przedstawiła Prezydentowi RP wniosek o powołanie m.in. X.Y. do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. Kolegium Sądu Apelacyjnego w Warszawie zaopiniowało jej kandydaturę jednogłośnie pozytywnie;
7. Pani X.Y. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego sądu apelacyjnego w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie postanowieniem Prezydenta RP z dnia [...], nr [...], opublikowanym w Monitorze Polskim z 2021 r., poz. 48.;
8. w maju 2020 r. sędzia X.Y. powołana została na funkcję Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie. W tym czasie prezesa sądu dyscyplinarnego przy sądzie apelacyjnym powoływał spośród sędziów tego sądu dyscyplinarnego Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Dyscyplinarnej, a jednocześnie bez wątpienia w 2020 r. wśród sędziów powszechna była wiedza, że istnieją uzasadnione zastrzeżenia do statusu Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego jako organu usytuowanego w strukturze sądownictwa w taki sposób, który pozwalał określić go mianem „sądu wyjątkowego” (por. znaną już wtedy uchwałę trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego z dnia 23 stycznia 2020 r.; wyrok TS UE z dnia 19 listopada 2019 r., A.K. i in. sprawy C-585/18, C-624/18 i C-625/18, EU:C:2019:982);
9. status Izby Dyscyplinarnej jako sądu został zdyskwalifikowany następnie także orzeczeniami zarówno ETPCz (*Reczkowicz p. Polsce*), jak i TS UE (m.in.: postanowienie Wiceprezesa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 lipca 2021 r., Komisja Europejska p. Rzeczypospolitej Polskiej, C-204/21 R, ECLI:EU:C:2021:593), a mimo to sędzia X.Y. nie uznała tych okoliczności za wpływające na ważność jej powołania i potrzebę weryfikacji umocowania do sprawowania swojej funkcji;
10. sędzia X.Y. sprawowała i sprawuje nadal funkcję [...] Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie w latach 2020-2023, tj. w okresie nasilonego podejmowania przez podlegających woli władzy wykonawczej i ówczesnego Ministra

Sprawiedliwości Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych Piotra Schaba i jego Zastępcę Przemysława Radzika działań dyskryminujących sędziów wskazujących na potrzebę ochrony niezawisłości i niezależności sądów;

11. od 2017 r. Sędzia X.Y. była również wielokrotnie powoływana w skład Komisji Egzaminacyjnych jako przedstawicielka Ministra Sprawiedliwości w okresie w którym podejmował on liczne działania wymierzone w niezawisłość sędziowską, m.in.:

1. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 lutego 2017 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2017 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2017, poz. 52);
2. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 4 stycznia 2018 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2018 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2018, poz. 7);
3. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 29 stycznia 2019 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2019 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2019, poz. 14)
4. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 stycznia 2020 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2020, poz. 30);
5. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 września 2021 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej Nr [...] do spraw aplikacji notarialnej przy Ministrze Sprawiedliwości z siedzibą w Warszawie – Sędzia X.Y. została powołana jako Zastępca Przewodniczącego Komisji (Dz. Urz. MS 2021, poz. 214),
6. zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 marca 2022 r. w sprawie powołania Komisji Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2022 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2022, poz. 93).

Dla oceny standardu niezależności i bezstronności znaczenie mają bez wątpienia także okoliczności występujące już po wydaniu zaskarżonego kasacją wyroku, w tym m.in. wskazane już wyżej dalsze pełnienie funkcji Prezesa Sądu Dyscyplinarnego przy Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, czy wyznaczenie zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 lutego 2023 r. w sprawie powołania Komisji

Egzaminacyjnej nr [...] do przeprowadzenia egzaminu adwokackiego w 2023 r. z siedzibą w Warszawie (Dz. Urz. MS 2023, poz. 21). Dostrzec wreszcie trzeba wskazaną w wyroku Sądu Najwyższego z 12 grudnia 2023 r. w sprawie II KK 74/22 okoliczność orzekania przez sędziego X.Y. z naruszeniem standardu *nemo iudex in causa sua* w sprawie, której istotą było rozważenie kwestii wadliwości powołania na urząd sędziego, która odnosi się wprost także do w/w sędzi.

Sąd Najwyższy podziela zatem wyrażane dotąd stanowisko i jednocześnie wyraża pogląd, że w odniesieniu do sędzi X.Y. ujawniły się okoliczności i fakty wskazujące na naruszenie przez tego sędziego standardu bezstronności i niezawisłości, jak też, że zachodzi bezsporny i oczywisty jej związek z organami władzy wykonawczej oraz innymi osobami bezpośrednio biorącymi w latach 2018-2023 aktywny udział w zamachu na niezawisłość i bezstronność sądów, skutkujące bezwzględną przyczyną odwoławczą z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Negatywny wynik badania niezawisłości i bezstronności dotyczy także sędzi SO (del.) Y.Y. stwierdzony przez Sąd Najwyższy w wyroku z 17 maja 2023 r., V KK 17/23 oraz w wyroku SN z 24 sierpnia 2023 r., V KK 562/22. Stanowisko to podziela Sąd Najwyższy w niniejszym składzie, wskazując w sposób syntetyczny na wskazane szczegółowo w wymienionych orzeczeniach Sądu Najwyższego okoliczności:

1. sędzia Y.Y. jako sędzia Sądu Rejonowego w T. została z dniem 18 czerwca 2018 r. delegowana przez Ministra Sprawiedliwości do pełnienia obowiązków sędziego w IV Wydziale Karnym Sądu Okręgowego w P.; a wniosek o delegowanie złożyła 27 kwietnia 2018 r., tj. zanim 19 maja 2018 r. ukazało się obwieszczenie o wolnym miejscach na delegacje do w/w Sądu;
2. delegacja była przedłużona na okres roku od 10 czerwca 2019 r. do 17 czerwca 2020 r.;
3. z dniem 10 lipca 2019 r., a więc w trakcie delegacji sędzia Y.Y. została powołana do pełnienia urzędu na stanowisku sędziego Sądu Okręgowego w P., zaś sam fakt odbywania delegacji miał przesądzające w ocenie KRS znaczenie dla tej nominacji;
4. sędzia Y.Y. została powołana na urząd sędziego Sądu Okręgowego w P. w procedurze, którą Sąd Najwyższy uznał za niedostatecznie transparentną i „mało przejrzystą”, m.in. z powodu tego, że w/w sędzia uzyskała pozytywną rekomendację

KRS, mimo że legitymowała się mniejszym stażem, dorobkiem orzecznictwem i niższymi ocenami predyspozycji do objęcia stanowiska sporządzonymi przez sędziego wizytatora niż znaczna liczba pozostałych 7 kandydatów startujących w tym samym konkursie (szczegółowo V KK 562/22);

5. trzy miesiące po objęciu nowego stanowiska sędzia Y.Y. została w dniu 28 października 2019 r. powołana przez Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych sędziego Piotra Schaba na zastępcę rzecznika dyscyplinarnego działającego przy Sądzie Okręgowym w P.;
6. przez tego samego Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych została delegowana do prowadzenia spraw należących do właściwości zastępcy rzecznika dyscyplinarnego działającego przy Sądzie Okręgowym w K., a także przy Sądzie Okręgowym w Ł. i funkcję tę objęła, choć nie ujawniły się jakiegokolwiek okoliczności mogące wskazywać na to, by w w/w sądach wystąpiły braki doświadczonych sędziów mogących rzetelnie wykonywać obowiązki zastępcy rzecznika dyscyplinarnego. Jak wskazał Sąd Najwyższy w sprawie V KK 17/23 „postronny obserwator mógłby zasadnie w tej sytuacji podejrzewać, że w tej sprawie chodziło właśnie o to, aby nie kto inny, a właśnie ww. sędzia tę funkcję wykonywała”;
7. po zasięgnięciu opinii Ministra Sprawiedliwości powierzono sędzi Y.Y. także funkcję wizytatora;
8. Zgromadzenie Przedstawicieli Sędziów Apelacji [...] na posiedzeniu w dniu 3 grudnia 2018 r. podjęło uchwałę o odroczeniu opiniowania kandydatów na wolne stanowiska sędziowskie w apelacji [...], co jednak sędzia Y.Y. nie uznała za okoliczność wpływającą na jej udział w dalszej procedurze konkursowej;
9. sędzia Y.Y. wysłała do kilkunastu sędziów wezwanie z żądaniem wyjaśnień w sprawie podpisania listu otwartego do OBWE, który w sumie podpisało ponad 1000 sędziów, a 12 sierpnia 2020 r. przedstawiła zarzut dyscyplinarny sędziemu T.M. za podpisanie w/w listu;
10. w roku 2022 r. sędzia Y.Y. podpisała listę poparcia dla – starającego się o wybór do Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017 r., drugiej kadencji – byłego już wówczas wiceministra w Ministerstwie Sprawiedliwości sędziego Łukasza Piebiaka. Uczyniła to nie tylko w okresie, w którym status KRS został negatywnie oceniony przez Sąd Najwyższy i sądy międzynarodowe, ale

przede wszystkim po publicznym ujawnieniu informacji o udziale w/w kandydata do KRS w tzw. aferze „hejterskiej”, w której osoby związane z Ministerstwem Sprawiedliwości starały się zdeprecjonować sędziów niepoddających się presji władzy wykonawczej i stosujących w swoim orzecznictwie regulacje konstytucyjne i konwencyjne;

11. gdy zestawić poparcie dla osoby sędziego Ł. Piebiaka z postawieniem zarzutów dyscyplinarnych sędziemu opowiadającemu się za rządami prawa oraz niezależnością sądów i niezawisłością sędziów, to wynik tego porównania dla sędzi Y.Y. wypada jednoznacznie negatywnie w zakresie kształtowania składu sądu z jej udziałem, jako sądu bezstronnego i niezawisłego;
12. w tym samym okresie co podpisanie listu poparcia do KRS, tj. w 2022 roku, sędzia Y.Y. wyraziła chęć delegowania jej do orzekania w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie, a Minister Sprawiedliwości takiej delegacji udzielił;
13. co doniosłe dla samej oceny miało to miejsce w sytuacji, w której ww. sędzia musiała być w pełni świadoma, że jej delegowanie było następstwem wcześniejszego pozbawionego podstaw prawnych przeniesienia przez kierownictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie trzech doświadczonych sędziów Wydziału II Karnego tego Sądu do Wydziału III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, co zaś kolei było spowodowane wyłącznie stosowaniem przez tych sędziów Konstytucji RP oraz respektowaniem wiążącego Polskę orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka. Taka postawa nie może być oceniona inaczej, aniżeli negatywnie;
14. sędzia Y.Y. orzekała w niniejszej sprawie jako sędzia delegowany, a delegacja do Sądu Apelacyjnego w Warszawie została jej udzielona z dniem 11 października 2022 r. na okres roku, a więc już po wydaniu wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 16 listopada 2021 r., w połączonych sprawach od C-748/19 do C-754/19, co musi być podkreślone wobec istoty tego rozstrzygnięcia oraz utrwalonego już w orzecznictwie Sądu Najwyższego podejścia wskazującego na samoistną podstawę do przeprowadzenia testu bezstronności sędziego znajdującego się w takiej sytuacji (por. wyrok SN z dnia 21 listopada 2023 r., II KK 469/22; wyrok SN II KK 296/23).

Podsumowując powyższe należało stwierdzić, że ujawniły się w odniesieniu do sędzi Y.Y. okoliczności prowadzące do negatywnej oceny bezstronności i niezależności tego sędziego. Trafnie wskazano w sprawie o sygn. V KK 17/23, że ze względu na aktywne działania potwierdzające zaangażowanie w/w sędzi w realizację określonych działań wpisujących się w arbitralne decyzje władzy politycznej i działania podporządkowanych im sędziów w ramach aparatu dyscyplinarnego nastawionego na ściganie sędziów sprzeciwiających się zamachowi na niezawisłość sądownictwa, sędzia Y.Y. wykazała, że nie jest w stanie w odbiorze zewnętrznym, a w istocie także wewnętrznym gwarantować bezstronności i niezawisłości orzekania w tej sprawie, a zatem ujawniła się przesłanka z art. 439 § 1 pkt. 2 k.p.k.

Sąd Najwyższy uznaje ponownie za konieczne podkreślić, że wprawdzie w chwili obecnej ustaje tak silne jak dotąd bezpośrednie zagrożenie naruszania przez organy władzy wykonawczej niezawisłości sądownictwa, a także zmniejszona została aktywność (intensywna zwłaszcza w latach 2018-2023) tych sędziów pełniących nadal funkcje rzeczników dyscyplinarnych, których celem było represjonowanie sędziów sprzeciwiających się podporządkowaniu władzy sądowniczej woli Ministra Sprawiedliwości, to jednak przytoczone wyżej fakty dotyczące przeszłości wymienionych sędziów, jak i chwila wydania zaskarżonego kasacją wyroku (5 stycznia 2023 r.) w pełni uzasadniają tezę o braku u wyżej wymienionych przymiotów gwarantujących, że sąd z ich udziałem, rozpoznający sprawę, w której wymierzono karę dożywotniego pozbawienia wolności, był w chwili wydania zaskarżonego kasacją wyroku sądem niezależnym i bezstronnym, w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 KPP UE oraz art. 6 ust. 1 EKPC.

Obowiązkiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie rozpoznającego ponownie sprawę w postępowaniu odwoławczym będzie prawidłowe ukształtowanie składu Sądu, w sposób wolny od wątpliwości co do jego niezależności i bezstronności, a następnie przeprowadzenie rzetelnej kontroli odwoławczej w zgodzie z obowiązującymi przepisami i zakresem podniesionych w apelacjach zarzutów.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak na wstępie.

[J.J.]

[ał]

Waldemar Pióciennik

Jerzy Grubba

Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Eugeniusz Wildowicz

Paweł Wiliński